

hjelp i den grad de andre vil ha vår hjelp.

De nordiske grannene våre har fremdeles sin kulturskapende kraft i behold. De behøver bare åpne grensene for litt litteratur og noen nyheter, som er kommet til, mens de har vært innestengte. Der er grunnlaget ikke noe problem. Men i Østerrike, i Polen, i Tsjekoslovakia? Der er ikke bare kulturens og demokratiets ytre former gått tapt. Der er også de rent menneskelige og materielle forutsetningene for ny kultur og nytt demokrati borte. Der blir problemet brennende. Og aller verst er det i Tyskland. Der er selve kultur-tradisjonen gått tapt. Nesten et helt folk har vært villig til å tjene Hitler og følge ham, og det er mange, mange som er blitt temmet til å utføre bldelgjerninger i regimets tjeneste. Tyskerne er medskyldige i alt det grusomme som skjer. Og det tyske folk kommer antagelig til å sveises enda inderligere sammen, når de vel har tapt krigen. Det blir en hateful og ond nasjonalisme.

Tyskerne vil ikke tale om noen re-demokratisering. Vi må forsøke å forstå dem. Det er ingenting som er så vanskelig som å innrømme at det egne landet har tatt feil, - spesielt er det vanskelig under landflyktighet. Men vi må be dem overvinne seg selv og vanskene, for det gjeller så store og praktiske saker. Tyskland kan ikke ha råd til å avslå hjelp fra den demokratiske kulturverden utenfor grensene til deres eget kaos.

Tyskerne selv burde få initiativet og administrasjonen til det kulturelle gjenreisningsarbeid. Den engelske undervisningsministeren mr. Nuttall og den amerikanske vice-presidenten har lovet det i talene sine ifjor, og gamle general Smuts har formulert sin sterke tro på et annet og bedre Tyskland, som må ha lidt forferdelig ved folkets brutale og umenneskelige framferd. Det er dette Tyskland, som må påta seg omfostringsoppgaven.

Men oppgavene ligger og venter på Sveriges innsats. Det finnes svenske planer om en stor hjelpe-aksjon, som vi forresten ikke kan undgå, ettersom vi har papir, penger og skribenter nok. I første rekke planlegges hjelp til Tyskland, - veiviser Tyskland seg, kan hjelpen settes inn i Polen, Østerrike og Tsjekoslovakia. I det lange løp blir det nok til at Sverige hjelper alle sammen. Vi må vise en storstilet godvilje etter krigen.

EN FORENET VERDEN.

Brasils ambassadør i Washington, dr. Carlos Martins, sier om verdensfreds-problemene: Hvis stormaktene bare tenker på seg selv, framkaller de verdenskrig. Fred kan bare skapes, hvis de er medlemmer av en verdens-omfattende organisasjon i frihetens tegn. Bare på det viset kan de sikre seg den øvrige verdens tillit, sympati og støtte.

Ingen allianser! Ett verdensforbund, som skal virke for velstand og fred i hele verden. Gjerne spesielle overenskomster under spesielle omstendigheter for en spesielt rettførdig sak. Men et verdensforbund som gransker disse overenskomstene ut fra rettferdssyn. Om det trengs, skal det øve trykk på verdensopinionen i en verden, der et ikke-imperialistisk, fredelig Amerika gir håp og kraft slik som bare en ikke-imperialistisk stormakt formår å gjøre det.

Vansittart

sier i "Lessons of my life": Om vi ikke kan lære oss til å tenke og føle europeisk, så kommer Europa til å gå sin veg uten oss!

Høymodighet

i politikk er ofte den største visdom, sa Burke.

FRONTLINJEBØNDER BAK KLIPPENE VED DOVER.

Fra "NEWS CHRONICLE."

På klippene ved Dover, på kanten av England, vokser hvete og havre. Før var det gress og beitemark der, - og mange, mange fætter trampet over gressstorven. Det var alle turistene, som pleiet å stå der og se på utsikten, - i klart vær så de like over til klippene på den andre siden av kanalen, og så tenkte de kanskje at engang skulle de ta en liten tripp over til Frankrik... Det ser helt latterlig når ut. Med god kikkert kan en jo faktisk se hvor mange klokken er på den store Griz Nez-klokken. Men den vesle sjøbiten gjenner noen av verdenshistoriens mest dramatiske sener. To ganger har kanalen reddet Storbritannia og dermed verden. - Idag har traktørene det travelt omkring klippene ved Dover...

Jordbruk og krigshåndverk går hånd i hånd i denne krigsherjete for-hagen til England. Der drives i sannhet frontlinje-jordbruk. Bøndene der kan fortelle slike historier: "Det var en dag jeg var avsted for å hente noe såkorn til folka mine... Hester og mann sto og ventet. Men da jeg kom nedover igjen, var det ingenting igjen av dem. Bare et stort svart hull. Det hadde vært en fulltreffør, som gjorde slutt på både mann og hester."

Bønene drev på med sitt de, midt under de verste Blitz-raidene. De stoppet bare for å slukke de forskjellige brandene, som bombene forårsaket. Og nesten alle traktorene, som kjører så trutt og jevnt nå, har sår etter kanoner og maskingevær-kuler. Traktorkjørerene har noen fine regnfrakker, de er sydde av nedskutte sperre-balonger. Det er en hel fabrikk, som syr om slike ballonger til førsteklases verktøy-dekker og traktor-dekker.

Og de unge pikene, som arbeidet i jordbruket her, drev uanfektet på, - de ba bare om stålhjelmer til beskyttelse mot maskingeværene. Det gjalt å så og høste, så Storbritannia hadde noe å møte vinteren med. "Det er best å henge i, - hvis en arbeider riktig intenst, så hører en ikke så mye til fly-duren, og så glemmer en å kikke opp i luften," sa bondejentene, som fremdeles arbeider her. Det er nok enda mer fristende å se opp i luften nå, når en hele tiden har dyren fra den uavladelige svarmen av allierte fly på veg mot Berlin...

Det er ikke mer enn fire år siden tyskerne truet fra den andre siden av kanalen. Da kunne engelskmennene stå på klippene ved Dover og veie for eller imot: kommer de, kommer de ikke? De kom ikke.

For 150 år siden sto Napoleon på den andre siden og veiet for eller imot: skal jeg, eller skal jeg ikke? Han gjorde det ikke. Men historiens bølger ruller mot strannen dypt, dypt nede. Og tiltross for den summende fly-duren høgt over hodene våre, er det stillhet og nesten høgtid over klippene ved Dover. Traktorene kjører, hestene trekker, bonden legger nytt akerland til den dyrkede jorden. Alle har sitt å gjøre. Livet går sin gang, og arbeidet likeså, jevnt og stillferdig. Ingen glemmer krigen, men Kent-bøndene føler seg tilfretse og lykkelige på en måte. De yter sin skjerv til nasjonens beste. De fyller plassen sin i krigshusholdningen. Og et håp spirer i hjertene: det vil ikke vare lange nå, før det hele er over... og så smur de pløgen eller skjærer kornet eller kjører høy i hus.

"SNEHVIT" BOMBER BERLIN.

Den eneste kvinnelige flyver i det kongelige australske luftvåpen er eskadresjefen "Snow White" (Snehvit). Hun har nettop fått utmerkelsestegnet "Flying Cross" etter en tur til Berlin.

"Snow White" er en due, - en kvit due med brune flekker, og hun har vært med på flere hundre Fly-operasjoner i et Lancaster-fly. Sammen med mannskapet sitt har hun gjort to reiser til Hamburg, fem til Ruhr

var slutt. Alle er jo enig i opplysning av...

to til Milano og altså en til Berlin. Hun har en ung datter, som også er innkaldt til flyvåpenet, og som stiger raskt i gradene.

"Snow White" er bare en av mange tusen duer, som gjør krigstjeneste. De risikerer liv og vinge for å fly hjem med et S.O.S.-budskap fra flygere i nød et eller annet sted "der ute". Fler enn en av dem har vært utsatt for ulykker, og noen bærer arr etter sårene, de fikk på flukten.

DE FORENTE STATER I KRIG.

Av en engelskmann i Washington.

Fra "Manchester Guardian."

En engelskmann som kommer til De forente stater for første gang, nå i år, har følelsen av å komme fra krig til fred. Lysene på Broadway ble dempet en smule klokken ti, reklamen ropte om krigs-besparelser, en kunne merke en hårfin mangel på metaller og lær-varer. Men lys, mat og drikke, biler, fornøysler, alle de selvfølgelige tegnene på alminnelig borgerlig liv, var der akkurat som i 1939. Til og med avisene i New York virket som før-krigsvarer... Det eneste som virkelig tydet på krig, var den tingen, at det ikke fantes en ung mann i New York. De var mobilisert og ved frontene alle mann.

I Washington ble det sagt at det var en mann på åtte kvinner. - men forøvrig var byen overfylt av mennesker. Fra alle kanter strømmet folk inn i byen for å ta sin plass i administrasjonen. Washington er en av verdens vakreste byer, og fremmede og utlendinger liker seg der. Det eneste de klager over er det uberegnelige klimaret, - det skifter fra iskald, ,snevit vinter til tropisk sommer. Men det er i Washington hele det veldige civil-apparatet er satt i gang, - det er her trådene samles, det er her maskineriet settes i gang.

Amerikanerne skal gjøre allting i en viss fart, - og nå har de mer travelt enn noengang før. Derfor foregår det meste pr. telefon. Det har både fordeler og ulemper, for muntlige avtaler er nå engang løsere enn skriftlige, og engelskmannen foretrekker den skriftlige formen selv i den verste travelheten.

Men farten, tempoet er upåklagelig, når det f.eks. gjelder å få bygget et par nye fly-plasser eller et dusin nye vegger, eller en kanon-fabrikk, Hokus-pekus-filokus, som i eventyret. Der står det hele ferdig... Det amerikanske kontinentet har jo veldige resurser å øse av, men dertil er amerikanerne begavet med banebrytende geni. De er så kolosalt effektive. Den effektiviteten kommer vel med i krigstid. Gjesten undrer seg om og om igjen over De forente staters umåtelige rikdom og oppfinnsomhet. Det er som om fryktene faller i folkets skjød nesten uten at det streves for det...

Og dette generelle velværet som er så bemerkelsesverdig og selvfølgelig ialfall i de store byene, får engelskmannen til å føle seg som en fattig slektning, som nyter godt av den rike onkelens generøse leie- og låne-arrangementer. Denne følelsen forsterkes gjennom samværet med det smilende og elskverdige vortskapet. Og så faller engelskmannen kanskje for fristelsen og kaller amerikaneren for "materialist", men det skal han helst ikke si høyt, for da blir verten såret, - amerikaneren er nemlig meget sensibel slik...

Den alminnelige amerikanske borgeren er ikke akkurat pro-britisk. Hvis en kikker ham etter i sømmene, viser det seg at han er en europeisk flyktning kanskje, eller sønnesønn til en som sloss ved Bunker Hill eller noe liknende, og da skal en briter helst ikke spre om seg en air av overlegenhet, for da blir han i sannhet upopulær. Men det betyr ikke at

ikke Amerika er full av goodwill for Storbritannia. Alle som var med i forrige krig, alle kvinner som hadde menn eller sønner i England i 1917, er gode ambassadører for det gode forholdet mellom Storbritannia og England.

En utlending skal ikke snakke politikk i Washington, for da kan han komme galt opp å kjøre. Men lytter han til folket, så oppdager han ialfall at "the man in the street" kommer til å stemme på Roosevelt, og det er nok den alminnelige meningen blandt folk flest at hvis Roosevelt lar seg stille, så vinner han enda en gang. Den intelligente borgeren vet hva presidenten får å sysle med: oppgjøret i Europa, krigen med Japan, neger -

og jødeproblemet i Amerika, gåten om hvordan en skal undgå en etterkrigsboom og en depresejonsperiode.

KIRKENS OPPGAVE IDAG.

"The Union" ved Oxford Universitetet er en studenterklubb, som er berømt for sine ukentlige diskusjoner, der en eller flere av talerne pleier å være velkjente personligheter. Erkebiskopen av Canterbury har nylig vært der og innledet til diskusjon om religiøs tro og borgerlig frihet. Spørsmålet gjalt om disse to faktorer i samfunnslivet står og faller sammen i det lange løp. Etter erkebiskopens dypt følte og gripende tale, fikk voteringen følgende resultat: 241 stemmer for og 76 mot.

Erkebiskopens sosiale interesser er velkjente, og følgende er hentet fra en tale, han nettopp har holdt i radio.

Har kirken en spesiell oppgave idag?

Først og fremst skal den idag som til alle tider forsøke å gjøre alle folk til kristne mennesker med kristne idealer. Kirken må forkynde evangeliet og samle menigheten til gudstjeneste. Hvis ikke kirken varetar denne oppgaven, er den ingen virkelig kirke.

Men bortsett fra dette? Vi har videre de naturlige og selvfølgelige pliktene. Vi skal lære av kirken å være gode, ærlige, rene, sannferdige. Og det er mange av oss, som trenger små påminnelser om disse dydene. Men det karakteristiske ved vår tid er at alle er bevisste om kommende forandringer i vår livsform, og de fleste av oss ønsker en forandring.

Kirken har noe meget bestemt å si i denne situasjonen. Det er ikke et politisk program, men det inneholder det ethvert godt politisk program bør stille mot. En sann kristendom utvikler menneskene til å kunne høre sammen i samfunn og vennskap. Det må vi huske på. Det er viktigere enn å samle seg rikdom. Ingen kristen har lov til å gjøre rikdommen til livsmål. Blir han rik, får han prøve å bruke rikdommen til beste for det samfunnet han lever i. Jesus sa aldri at rikdom var et onde, men han sa ofte at det lå farer i rikdommen, og de rike har et vanskelig valg. Det er like sant enten det gjelder et menneske, en klasse eller en stat.

Så det er ikke nok å si at et økonomisk system er godt og klarer å prestere en maksimums-produksjon. Spørsmålet er om systemet oppmuntrer og inspirerer til at hvert menneske blir behandlet som menneske med en guddommelig verdi i seg selv, og om systemet fremmer godt personlig slektskap mellom alle og mellom staten og andre stater.

Når vi skal omordne samfunnet etter krigen, må kirken forlange at 1) hvert barn kan bli født i et hus, som er verdig å kalles et hjem for en familie, 2) at hvert barn og hver voksen kan få den oppdragelsen og undervisningen, som er nødvendig for full åndelig og moralsk utvikling, 4) at alle borgere kan få være med i ansvaret for samfunnslivet, og 5) at alle som arbeider i industrien kan få delta i diskusjonene om de reglene og lovene, de må bøye seg under. - Det vil ta tid å få gjennomført alt dette, men vi må arbeide i denne retningen, hvis vi vil at vår standard for sosiale framskritt skal være kristen.

ELIN WÄGNER

den kjente svenske forfatterinnen til romaner som "Genomsådad", "Hemmelighetsfull", "Väck arklockan" og "Åsa-Hanna" og til den store Selma Lagerlöf-biografen, er blitt valgt inn i Svenska Akademien, og det er en stor åre og triumf for kvinnene. Elin Wägner har gjort seg vel fortjent til plassen, og alle berømmer hennes forfatterskap, hennes personlighet, hennes betydning og hennes rike virke i det hele tatt. - I et intervju i "Dagens Nyheter" uttalte hun seg bl.a. om kvinnene og krigen: For to år siden trodde hun det var mulig for kvinnene å gripe inn og snakke fornuft med mannen om krigen, og om litt av hvert eller i mannens verden. Det har imidlertid hendt så meget, som har hindret kvinnene i å forsøke seg på dette, de kolliderte med sin egen samvittighet og pliktfølelse, og de måtte bite i det sure eplet ennå en gang, og vente på sin time...

"Men i hele mitt liv har jeg ventet på at den timen skal komme, og jeg har vel ikke holdt opp med å håpe, men jeg har måttet lære meg å styre min egen utålmodighet, - jeg har lært at utviklingen ikke alltid har

var slutt. Alle er jo enig i opplysning av...

rytme og fart en kunne ønske seg. Men akkurat som et folk synker, og et annet stiger, så kommer vel turen til kvinnene også..."

La oss håpe med Elin Wagner. Kvinnene må engang gjøre krigen umulig. Men det er langt fram... Vi lever i et mannstyrt samfunn. Men "hva du evner, kast av i de nærmeste kray" så lenge...

" A PENNY A WEEK : 10 000 000 POUNDS. "

Fabelaktig resultat av innsamling til Røde Kors.

Fra "London Calling"

Vi hører her om en spesiell "Røde-Kors-innsamling" i England. I mange bedrifter og fabrikker gir hver arbeider 1 penny pr. uke til Røde Kors, - mange bekker små, gjør en stor å, - denne innsamlingen er kommet opp i en svimlende sum: 10 000 000 pund.

Mrs. Pat Hayter reiser omkring i England og forteller om denne Røde-Kors-innsamlingen. Hun taler på bedrifter og fabrikker, og interessen for arbeidet er stor. Alle vil gjerne gi en penny pr. uke. En dag kom hun inn i en fabrikk, der mange tusen kvinner og menn fabrikerte deler til fly. De holdt akkurat på med lunchen i den store kantinen, og der fortalte hun om hva Røde Kors gjør for alle krigsfangene og for hjemløse barn og for utbombete familier i England. - Resultatet ble at kassererne ved bedriften skulle trekke en penny av hver eneste ukelønning og så sette hele summen inn på en spesiell bankbok.

Det var en ung pike, som tilbød å ta vare på pengene og sørge for at de kom i banken o.s.v. Fru Hayter takket henne, men hun smilte blidt og fornøyet og sa at dette her gjorde hun da med største glede. - for hele familien hennes samlet inn penger til "Røde Kors", og dette er da bare småteri mot det min mor gjør. Gå og hils på henne, så får De en kopp te, - vi bor like ned i gaten her," sa Ethel Harries. Og Mrs. Hayter gikk innom det lille arbeiderhjemmet. Det var ganske typisk for den engelske arbeiderklassen. Et hus i en lang rekke med presis like hus, men det var noe visst karakteristisk ved det likevel. Utenfor sto en barnevogn, en sykkel og et par rullestoler. - "Jeg ramlet nesten over en liten to-åring," forteller fru Harries, "bestemor Harries tok ham stolt på armen og presenterte ham som sin datter sønn."

Ethel er gift, men mannen er selvsagt i krigen. Han slåss i Østen, som så mange engelske unge mødre er Ethel flyttet hjem, så mormor kan se litt etter barnet, mens hun selv arbeider i industrien. Jeg fikk hilse på pater familias, som er oppsynsmann ved bombe-angrepene. Vi drakk te og pratet hyggelig.

Bestemor Harries er tykk og munter, og hun ser ikke ut som hun er en som arbeider hardest og iherdigst av hele familien. Men hun står opp halv 7 hver morgen, og så går det slag i slag hele dagen. Ethel må ha frokost og være ute av huset kvart over 7. John er i hæren. Hilda er 16, og hun arbeider også i en fabrikk. George er bare fjorten, men han har også jobb. Hun må huske alt og for alle. Hun vasker og syr og stopper og lapper og skurer og går årender med barnebarnet i vognen, hun lager mat og pusler og stiller, så hele familien skal ha det godt og hyggelig den korte stunden de er hjemme.

Englands bestemødre er blitt svært betydelige personer i England idag. Av og til har mormor Harries en hel flokk onger å passe på. Om formiddagene gjør om lag alle mødrene i byen krigsarbeid, og da gjeller det å få barna tryggt plasert så lenge. Før krigen kjente hun nesten ikke naboen, men nå hører liksom alle sammen til i en stor familie. De har opplevet Blitz-angrepene, - da ble de venner for livet. Og nå føler de at de hører sammen. Nå løfter de i flokk.

Ja, så skulle en vel tro at Mary Harries, som jo ikke er noen ungdom lenger, hadde mer enn nok å gjøre med alt dette? Men neida, - hver søndag morgen arbeider hun for Røde Kors. Hun går fra hus til hus etter kirketid og samler inn Røde-Kors-penniene.

Hilda arbeider i en ganske liten fabrikk, og der samles ikke penniene inn hver uke. Der foretrekker de å lodde ut en ting eller ha en tilstelning for å få inn pengene. Hilda er sjelen i det hele.

Så har vi George. Han samler inn penniene på det forsikringskontoret han arbeider for. Hver lønnsdag står George ved kasserens pult og får 1 penny for hver mann. Når han har samlet inn så mye som et pund, går han i banken med hele stasen akkurat som alle de andre pengesamlerne gjør.

Harries har innsamlingscentral i den vesle hytta, som er hans arbeidssted. Utenfor er en velstelt liten hagefleks, - og inne i hytta henger Røde-Kors-boksen. Alle som er i luftvernet, legger sin ukentlige penny i boksen, så ordner Harries med resten.

Så dette var historien om familien som samlet inn pennier til Røde Kors. En penny er ingenting å bli rik av, men en penny uken fra alle borgere i hele England, - det blir svære summer. Siden krigen brøt ut, er denne penny-innsamlingen altså kommet opp i 10 000 000 pund.

VERDENS FØRSTE KVINNELIGE AMBASSADÖR.

MADAME A.M. KOLLONTAI.

Fra "Picture Post."

Det er eventyrlig glans om madame Kollontai. Vi norske kjenner jo navnet - så godt fra den tiden hun var handels-politisk gesant for Sovjetunionen i Norge. Vi så bilder av henne, en stilig, elegant dame, - vi leste om henne, vi hørte spennende historier om henne. Hun kom fra det dramatiske Russland. Hun er et strålende eksempel på den moderne russiske kvinne, og hun har gjort stor karriere. Før tiden er hun som kjent russisk gesant i Sverige. Hun har nok sin arbeidskraft i behold, men akkurat nå hviler hun seg etter en alvorlig sykdom i sitt nåværende hjem ved Salt-sjöbaden nær Stockholm.

I 1923 var madame Kollontai en av dem en snakket om i den store verden. Hun ble dengang gesant for Russland i Norge og var dermed den første kvinnelige ambassadøren historien vet å fortelle om.

Nå har hun vært i forgrunnen på den diplomatiske arena igjen. - denne gangen som forhandler mellom Russland og Finland i det tunge og dystre spillet om krig og fred.

Som ganske ung trådte Alexandra Michailovna fram i de røde revolusjonære rekkene i Russland. Hun var skribent, og er kjent for den utredde romanen "Fri kjærlighet", der hun bekjente sitt revolusjonære livssyn.

Men det var ikke så lett å være revolusjonær heller. - Hun ble beskyldt for å ha sveket det kommunistiske partiet, og en trodde hun var blitt dømt til døden. Men Lenin forsvarte henne, og hun ble frikjent. Det var klokt og forutsende av Lenin, for i madame Kollontai hadde han en dyktig og energisk tilhenger, som ytet Russland store tjenester i tidens løp.

Hun ble første-kommisjonær for sosial velferd i Sovjet-Unionen, og det var en meget betrodd dylling, som krevet sin kvinne. Hun opprettet "barne-krybber", fikk i stann kommunale vaskerier, sanatorier og barnehjem for de ville hordene av hjemløse barn, som streift om i Russland etter borgerkrigen. Hun interesserte seg for de ulykkelige menneskene, og hun forsøkte å hjelpe på alle måter. Hun åpnet f.eks. et pleiehjem for de prostituerte, der de fikk praktisk arbeid og høve til å komme på rett kjøl igjen.

Det var i Norge, hun begynte sin diplomatiske karriere. Hun fikk opprettet mange handelspolitiske avtaler mellom Norge og Russland. Hun ga seg ikke på en sak, men viste en energi og utholdenhet, som minnet om Katarina den store av Russland.

Så dro hun som ambassadør til Mexico, men i 1930 kom hun tilbake til Norden som gesant i Sverige.

Alexandra Michailovna Kollontai er ingen proletar, - hun stammer fra en meget aristokratisk officersfamilie, - hennes far var en kjent tsaristisk officer, general Domontovitch. Derfor har hun møtt kritikk. Hun kunne vel ikke bli noen god kommunist! Hun gikk altfor elegant kledd og var ren aristokrat. Men Kollontai svarte med sitt glimrende arbeid. Hun har inspirert sine medarbeidere og er ansvarlig for noen av de

beste lovene i Sovjet.Og som diplomat eier hun nettop de verdifulle egenskapene: hun har inngående kjennskap til vestens politikk,- hun er språkkyndig og intelligent, smidig og elegant.Og alt dette har betydd uendelig meget i de landene, som er vant til å tenke seg bolsjevikene som farlige, primitive uhyrer.

Sovjet-Samveldet kan sannolig være ssolt av sin Alexandra Michailovna Kollontai.

"HVA KRIGEN BETYR FOR MEG."

Fra "London Calling".

Storbritannias kvinner forteller om hv a kampen og krigen betyr for dem, og hvordan de møter vanskene.Vi får høre hva unge og gamle kvinner har opplevet i denne tiden.Noen arbeider i kamp-sonen, noen er utrettelig med på hjemme-fronten...

Her og der rundt om i verden finnes det vel en og annen fredet plett, der folk ikke har kjent krigen ramle over seg.Men i Storbritannia er det neppe noe hus i noen gate i noen by, som ikke har fått krigen på nært hold,- alle borgere kan fortelle hva krig virkelig er.

Ruth Landa er ansatt i B.B.C., og hun har intervjuet mange engelske kvinner om deres krigsferfaringer, bl.a. har hun spurt de kvinnelige kollegene sine.

Pauline Cook er en ung, søt sekretær,- på tyve somre.Hun var lykkelig gift med en ung officer,- hun leste brevene hans med lysende øyne.Nå er han drept på Sicilia.

Eve Ticehurst er en fabelaktig administrator og organisator.Hun utnytter dagen til det ytterste både i privatlivet og på kontoret.Hun har regnet ut på sekundet hvor lang tid hun kan spandere på rasjoneringsinnkjøpene før hun ruser til toget om morgenen.Men det tar ofte altfor lang tid før hun kommer hjem igjen.Og ineniormannen hennes må nok lære seg til å vente på middagsmaten.Nå er hun litt i tvil om hun skal la datterlill komme hjem i sommerferien,- det er det derre med Luftwaffe... Under de store Blitz-raidene kjørte Eve en kantine-bil rundt omkring i London.

Marguerite Clarke sitter alene igjen med en liten sønn,- hun holder humøret oppe og strever for å utnytte alt så godt som mulig.Verst er det nesten med strømper til Tommy, han sliter så rent forskrekkelig.Etter kontortid har hun nok å gjøre med å strikke og sy, men hun finner seg i sin skjebne.Sånn er det nå engang...

Gwen Hodges sier muntert at krigen har gitt henne et arbeid hun elsker og löytnant Alan Hodges, som hun også elsker.De holdt bryllup da han hadde permisjon sist, og Gwen presterte en yndig brudekjole av det letteste, kviteste, mest urasjonerte tyll en kunne tenke seg.Nå er han ved fronten, og hun på kontoret.

Så har vi den dyktige Betty Worledge, som står for sendingene "Din sønn er i krigen".Hun ser bedrøvet ut, og det var ikke før nå nylig at vi fikk vite at hun hadde mistet sin lille mor en mørk bombenatt...

Johnnie,- en liten amerikanerinne, stirret med store, tvil-ønde øyne på oss, når vi fortalte om bomberaidene.Hun kunne ikke tro det var sant.Men en måneløs natt kom Luftwaffe på tilfeldig besök og viste henne sannheten.Huset hun bodde i, fikk en fulltreffer:røyk og ild, barneskrik og dødsrallen slo imot henne.Og hun kom temmelig bleknebbet på kontoret neste dag.

Slik har alle små kontordamer sine krigsopplevelser.Ruth Landa selv synes krigen fortøner seg som en monoton og drepende kjedelig matseddel, hullete sko og fillite strømper, mangler og savn på alle hold, sorg og fortvilelse,- men krigen har også gitt henne et interessant arbeid, og enda viktigere: et godt kammeratskap.Det er mennesket og nakne livet som teller nå.Og hun møter venner i luftvernmannskap, i ferje-koner og kvinnelige mekanikere, i sjøfolk og leger, i sykepleiersker og husmødre, i barn, i bønder og bondekoner, i bygde-gjenter og skolegutter, som tar sin tørrn, i ammunisjonsarbeidere og buss-konduktorer,- og f.eks. i kaptein Clark Gable.Alle er i samme båten.Et skjebnesfellesskap binder dem stortartet sammen, og alle gjør en tapper og uundværlig innsats for krigen, og for freden.

NORSKE FLYGERE har sikkert skutt ned 163 fiendtlige fly og sannsynligvis ytterligere 38 og skadet 117.Norske flygere er tildelt om lag 300 britiske og amerikanske utmerkelse, sier "Amerika" Nytt."

U. N. R. R. A.

Den store allierte hjelpe- og gjenoppbyggingsorganisasjonen.

Utdrag av artikkel i "Kooperatören" av red. Willy Brandt.

UNRRA er navnet på de forente nasjoners hjelpe- og gjenoppbyggings-organisasjon, som vi uavlatelig hører om.Den holdt sitt første møte i november 1943.- representanter fra 44 nasjoner var til stede.Retningslinjene for organisasjonens virke ble fastsatt.Vi får håpe på UNRRA som redningen fra kaos etter krigen.

I juni 1943 kom den amerikanske regjeringen med et forslag for alle de forente nasjoner om å opprette et permanent organ for hjelpe- og gjenoppbyggingsproblemerne.Organisasjonen skulle kalles United Nations Relief and Reconstruction Administration, og for lettvinthets skyll ble dette forkortet til UNRRA.Forslaget var utarbeidet i samråd med Sovjetsamveldet, England og Kina.Det heter at en har besluttet seg til "umiddelbart etter befrielsen av et område å gi befolkningen hjelp og lindre dets lidelser, skaffe dem mat, klær og husrum, hjelpe dem mot sykdom og til å gjenvinne helsen samt å tilse at gjenopptagelse av trengende nødvendig jordbruks- og industriproduksjon og andre livsviktige virksomhetsgrener."

UNRRA skulle bygges opp slik at et råd av representanter for for alle medlemsstatene skulle dra opp retningslinjene for virksomheten og den internasjonale administrasjon, som skulle arbeide under ledelse av en generaldirektør.Ved hans side skulle sitte en sentralkomitee, bestående av de "fire store".Rådet skulle komme sammen to ganger om året.Beslutninger som ble fattet av sentralkomiteen mellom møtene kunne forandres av rådet, men bare med to tredjedels majoritet.Sentralkomiteens beslutninger måtte være enstemmige.

En hel del av de mindre landenes regjeringer protesterte mot utkastet.Hollenderne f.eks. mente at småstatene burde være representert i sentralkomiteen.Men det nyttet ikke,- stormaktene har faktisk en særstilling på grunn av de resurser de råder over, og så ville det bli vanskelig å velge det lille land, som eventuelt skulle sitte i sentralkomiteen.Men kritikken ble tatt ad notam, og i et revidert utkast fikk rådet større makt.

På UNRRA.s første rådsmøte i Atlantic City i november 1943 var 44 nasjoner representert.Det var de forente nasjoner og deres allierte og dertil Egypt og Island.Alle hadde på forhånd gitt sin prinsipielle tilslutning.

Generaldirektøren fikk mandat til å bestemme når og hvor hjelp skulle gis, men det skulle skje i samråd med og med samtykk av angjellende regjering eller annen anerkjent myndighet.

Beslutningene fra Atlantic City utelukker ikke hjelpe-virkosomhet i fiendeland.Programmet er elastisk og muliggjør hjelp til f.eks. India, som ikke hører til de okkuperte områdene.

UNRRA skulle være et førstehjelps-organ.Det kommer til å bli sendt råvarer, korn, gjødselstoffer, fiskeredskaper og nødvendige maskiner til de nødstedte landene,- UNRRA befatter seg ikke med gjenreisingsarbeid ellers.Men tanken er f.eks. å bygge sykehus og skoler og hjem for hjemløse mennesker, som tilhører en offentlig virksomhet eller slike industrier som er nødvendige for førstehjelpen.

Amerikaneren Herbert Lehmann ble valgt til generaldirektør.Russeren Mensjikov ble stedfortreder.Den regionale komitee for Europa ble stillet under enelsk ledelse med oberst Llewelin som ordfører og den norske minister Frihagen og russeren Sergeijeff som vise-ordførere.En beslutning å danne permanente fagkomiteer av teknisk skikkyndige for jordbruket, transporten, helsearbeidet, industrien og den sosiale virksomheten.

Finansene ordnes etter en prosentats, slik at U.S.A. betaler 40 pct. Sovjetunionen og England 15 % hver og Kina 5 %.- Frankrik betaler 4 % og Norge 0.3 % o.s.v.

var slutt.Alle er jo enig i opplysning av ...

Dekningen til utgiftene ved selve hjelpearbeidet er meget viktigere. De okkuperte landene og Sovjetsamveldet skal slippe å betale. Alle fri land ble tilrådet å bidra med en prosent av nasjonalinntekten i 1943.

Ved utdelingen av mat og klær o.s.v. i de enkelte landene skal det ikke spille noen rolle om mottageren kan betale eller ikke. Men fordelingen skal skje under offentlig priskontroll og rasjonering. De lokale myndigheter som er i sving fra før skal nyttes i størst mulig utstrekning. UNRRA skal ikke blande seg inn i de nasjonale regjeringenes suverenitet.

En uhyre vanskelig oppgave blir hjem-senkelsen av de 20-25 millioner, som er spredt for alle vinner over hele Europa. Løsningen må skje i intimt samarbeid med de respektive landenes forskjellige militære og civile myndigheter. UNRRA.s program omfatter ikke de som hører hjemme i fiendeland.

Her kommer helseproblemet inn. Og Røde Kors må bistå. Videre er det meningen at UNRRA skal samarbeide med frivillige organisasjoner, både av internasjonal og nasjonal karakter. Det er særlig barn, mødre, gamle folk og krigsskadete, som skal få hjelp.

En regner at 500 millioner mennesker vil komme til å trenge hjelp, så UNRRA har kjempeoppgaver foran seg.

T I T O.

"Vi begynte i Belgrad, og vi slutter i Belgrad."

Fra "Daily Herald."

Vi hører så ofte om Tito, den fabelaktige partisan-lederen i Jugoslavia, mannen som trosser tyskerne og aldri gir seg. Den jugoslaviske ungdommen flokkes om hans fane for å befri sitt land. Det kan ha sin interesse å lære denne mannen litt nærmere å kjenne. Han er jo en av tidens heltor. Vi finner en biografi over ham i "Daily Herald".

Tito er født i 1890 i en fattig bondehytte i den vesle landsbyen Zagorje, som ligger i den kroatisk-provinsen nord for Zagreb. Moren var slovensk og faren kroatisk, så Tito er en ekte slaver.

Egentlig heter han Josip Broz, - "Tito" er bare det hemmelige dekknavnet hans fra begynnelsen av, men idag er det et verdenskjent navn. Josip hadde vandrelust i blodet og dro tidlig hjemmefra for å se etter arbeid i de store byene. Han streifet om i landet på kryss og tvers. I 1914 var han 24 år gammel, og da meldte han seg likeså godt til tjeneste i den østerriksk-ungarske hæren. - I 1917 ble han krigsfange hos russerne, - han sluttet seg til bolsjevikene i 1917 og sloss i den russiske revolusjonen. Endelig satte han kursen hjemover, det var i 1924, og han ble snart en ledende skikkelse i fagforeningsbevegelsen i Jugoslavia. Han fikk ikke være i fred, - en vakker dag i 1929 ble han arrestert av general Peter Zhivovich, som forresten er emigrant sammen med kong Peter nå... I fengslet hadde han det sannelig ikke altfor morsomt. Det var fire lang års pinsel og tortur. Da han ble fri, dro han utenlands igjen, og under den spanske borgerkrigen organiserte han en internasjonal brigade. Da han kom hjem denne gangen, måtte det skje i all hemmelighet, for kongen hadde forbudt det kommunistiske partiet, og Tito var jo sjelen i hele det kommunistiske arbeidet. Han var fryktet og hatet av de konservative, beundret og avholdt av kommunistene. Han arbeidet like godt i sin illegale tilværelse, og da tyskerne rullet inn i Belgrad, hadde han organisasjonen sin fullt ferdig i Serbia. Det var bare å slå til, og det har han gjort om og om igjen...

Tito er marsjall av Jugoslavia, han er øverstkommanderende for den nasjonale frihets-hær og partisan-styrkene, og endelig er han president for den nasjonale befrielses-komite, som i virkeligheten blir den nye regjeringen i Jugoslavia.

Men alle disse titlene går ikke Tito til hodet. Han er den han alltid har vært: en enkel, rolig mann. Uniformen er like enkel som mannen. Han elsker å ride og gå lange ensomme turer. Han diskuterer livlig med sine politiske ledere, - det er mange av dem. Hver morgen leser han depesjer og kurerpost, gir dagsbefalinger og samråd med stabsjefen, lytter på London, og Moskva, leser verdenspressen. Han behersker russisk, tsjokisk, tysk, kir-

gisisk og kan litt fransk. Han leser og forstår engelsk. Hans yndlingsbok er Tolstoys "Krig og fred", - den er forresten som en bibel for Titos unge og gamle partisaner også...

Tito har fått tid til å gifte seg, og det to ganger. Han første hustru var russorinne. Hun er død for lenge siden, og nå har han en meget begavet og høyt kultivert slovensk frue... Tito har en sønn, som går i farens fotspor. 16 år gammel meldte han seg frivillig til den russiske hæren, mistet armen sin under kampene og ble året med titelen "Sovjetunionens helt."

Og sønnen sier med faren: "Vi begynte i Belgrad, og vi skal slutte i Belgrad."

KIRKEN I POLEN.

Utdrag fra "Europas kirker står samlet mot nazismen - kristent motangrep" (Europe's Churches Against Nazism - Christian Counter Attack)

"-Kirkene blir martyrer sammen med sitt folk."

Da terroren hadde nådd høydepunktet i Polen, like etter den tyske okkupasjonen, vendte nasi-guvernøren Frank seg til den romersk-katolske erkebiskop Stanislaw Gall i Varsjawa med løfter om "en lykkelig framtid for den katolske kirke i Polen, hvis den samarbeidet med Tyskland." Erkebiskopen skulle således sende et hyrdebrev til alle polakker med henstilling om lydighet mot de tyske myndigheter. Biskopen svarte: "Jeg er Jesu Kristi disippel, men innen Judas." - Hele Polens moralske motstand kan symboliseres i det svaret. Guvernøren vendte seg til kirken, fordi han kjente til den polske motstandsbevegelses religiøsitet.

I 1924 skrev Forster, Hauleiter i Danzig-vest, en artikkel i "Frankfurter Zeitung": "vår hovedoppgave må være å knuse katolisismen, fordi nasjonalisme og katolisisme i Pommern er akkurat det samme." Motstandens moralske styrke kom altså fra presteskapet, fra de åndelige lederne. "Umiddelbart etter at vi overtok denne tidligere polske provins, ble presteskapet den polske motstandsbevegelses ledere. Derfor måtte vi fjerne dem som var ansvarlige for den polske nasjonalismen, altså prestene, godseierne og stort sett hele intelligensen forøvrig." På denne måten ble Polen "et likhuset gir et levende inntrykk av de skrekkelige metodene, tyskerne har anvendt der for å kvele ethvert tegn på polsk uavhengighet. Vi ser at volds-handlingene først og fremst er rettet mot kirken. Nazistene har ikke bare drept eller arrestert de flote av biskoppene og satt størsteparten av prestene i konsentrasjonsleir, - de har ikke bare lukket, ødelagt og vanhelliget kirkene, - de har også iverksatt grusomme lover som skal bryte ned borgernes tro. Det polske språket er forbudt i enhver kirkelig forsamling, polakkene får bare gå i kirken på bestemte fastsatte tider om søndagen - ikke hver søndag - og får ikke lov til å besøke tyskerne kirker. Skriftemål kan ikke foregå på polsk. Det er forbudt for polske prester, uten i spesial-tilfeller, å vie polakker, og da gode polakker ikke vil gifte seg andre steder enn nettop i sine egne kirker, blir folken en forminskelse i folketallet. Hellige påkallelser på polsk, bønner, kirkelige festdager, hymner o.s.v er blitt utslettet, fordi de kanskje har patriotisk betydning.

Polakkene har liten anledning til selv å få fortalt om sin motstand mot alle disse forordningene, men gjennom tyske kilder kan vi lese oss til en hel del! "Deutsche Rundschau" karakteriserer f.eks. Bromberg (Bydgoszcz) slik: "På en eller annen måte likner de hverandre alle sammen, enten de nå er aristokrater eller arbeidere. Alle polakker fra adelen til geistligheten venter bare på anledning til å ta "hevsn". Har f.eks. ikke prestene alltid prøvet om hevsn mot tyskerne? " " Den katolske læren er polakkenes statsreligion. Den politiske katolisismen spiller en farlig rolle i Polen. Ignatius Loyolas jesuittiske lære har funnet grobunn i Polen med sin blanning av underdanighet, lettromhet, fanatisk blinnet og listighet." En skjønner hvor rasende nazistene er over den kristne ånd som har gitt slik styrke til en rase, som etter tyskernes beregninger skulle være både villig og føyelig og lett å knuse.

I oktober 1940 måtte distriktspropagandaleder Maul i P... var slutt. Alle er jo enig i opplysning av ... vil gi

erkjenne at hans propaganda hadde hatt liten virkning på polakkene. Han sa også at kirken innflytelse var så stor at selv tyskerne lot seg påvirke av den. De adlød ikke de partilover, som forbyr dem å være i samme kirker som polakkene.

I sine anstrengelser for å bryte ned religionens makt har nazistene sendt ut suggestiv og uanstendig litteratur og bilder blandt ungdommen, alkohol er blitt billigere for derved å oppmuntre til øket forbruk og likeledes har tyskerne åpnet spillebuler rundt omkring på landet og i arbeiderstrøkene. Et ennå listigere og simplere forsøk på å påvirke polakkene er blitt gjort gjennom radioen. Særlig Weichsel-(Vistula)stasjonen sender ut "katolske" nyheter på polsk i den hensikt å overbevise lytterne om at den katolske kirken nå har gått over til nazismen. En liknende propaganda ble anvendt, da tyskerne angrep Russland. En forsøk på å få polakkene til å tro at paven og alle kristne støttet dette "kristne korstog". Ennå verre ble det da tyskerne åpnet de kirkene de hadde "reddet" ut av russernes klør på sitt erobringstog østover. Polakkene kom i tusenvis til disse takke-messene, men da de etter messen reiste seg for å synge nasjonal-sangen, gjenopptok tyskerne hurtig den politikken, de pleide å føre og hindret dem i alt som kunne styrke deres tro.

"Det kan ikke bli fred eller forlik mellom slaveri og frihet, mellom Kristi lære og Hitlers fantaseringer," sa den polske U.S.A. ambassadøren i Chikago i juni 1942. - Selv tyske beretninger viser at geistligheten arbeider ennå polske prester har viet utallige på tross av lovene og sitter i fengsel for sin ulydighet. Det meldes også om underjordisk virksomhet etter religiøse linjer. Okkupasjonsmakten forsøker om og om igjen å gi kirken dødsstøtet.

De polske protestantene er bare en liten minoritet, men tyskerne er meget interessert i å knuse dem også. Den tysk-protestantiske kirken har opprettet betydelige menigheter på polsk territorium. Det forekom derfor tyskerne helt riktig at hele den polske evangeliske kirken automatisk skulle gå inn i den tysk-lutherske. En av de første tingene som skjedde etter krigsutbruddet var arrestasjonen av den protestantiske kirkes overhode, dr. Bursche. Han var en gammel mann, 72 år en krøpling uten ben. Han ble sendt til konsentrasjonsleir, der han ble åndelig og legemlig pint ihjel. Han ble tvunget til å sjenta i det uendelige "Jeg er en polsk slave." Broren som var protestantisk professor ved universitetet i Warszawa ble også pint ihjel sommeren 1940. Pastor Bursches etterfølger var professor Krusche. Nazistene fant også ham for polsk-vennlig, og etter kort tid forsvant han sporløst.

En kan kanskje si at det ovenfor nevnte mer tyder på forfølgelse enn på motstand, men det er tider, da det eneste en kan gjøre er å dø for sin tros skyll. Menneskelig sett kan en si at den protestantiske kirken i Polen er blitt totalt og brutalt knust. Etter en spesiell nasjonal-sosialistisk trening blir tyske prester sendt til Polen for fullstendig å overta de evangeliske institusjonene og forvandle dem til utposter for Nazi-Tyskland. De polske evangeliers motstand er nå så hemmelig og ofte så tragisk at en vanskelig kan gjengi den sort på hvitt. Undertrykkelsen i seg selv beviser at tyskerne frykter den polske kirken. Polakkene er blitt utpekt til å ødelegges fullstendig, og en kan si om deres kirke at den har vært tilfrets med å få dø for sitt land. Den polske kirken har ikke gitt sitt liv forgjeves.

ENGELSK SAMLINGSREGJERING.

Fra artikkel i "The Round Table" mars, 1944.

I engelsk historie er samlingsregjeringene oppstått enten fordi landet har vært inne i en alvorlig nasjonal krise, eller fordi utviklingen har ført med seg at et parti ikke makter å regjere alene. Vi skal se litt på samlingsregjeringenes historie og kaste et blikk inn i framtiden.

1) Tidligere samlingsregjeringer.

Skal en være helt korrekt, må en innrømme at enhver regjering igrunnen er en slags samlingsregjering, om ikke akkurat mellom motsyriende partier, så ialfall mellom forskjellige retninger innen samme parti. - Men den første virkelige koalisjonsregjering oppsto mellom Fox og North i 1783. Det var ingen heldig kombinasjon, og den ble oppløst etter ni måneders virke. I 1806-07 kom neste samlingsregjering med Grenville som leder, - kongen oppløste den etter ganske kort tid. Og så kom den tredje samlingsregjeringen i 1825, - den ble ledet av lord Aberdeen og varte til 1855, da Gladstone innledet den liberalistiske epoken.

Engang i 1910, da England sto midt i en alvorlig politisk krise, ble det gjort et mislykket forsøk på å skape en samlingsregjering. Meningsforskjellen var for stor.

Den fjerde samlingsregjering virket i årene 1931 til 1935, og bakgrunnen var de slette nasjonale finansene. Denne regjeringen arbeidet utmerket enda det til å begynne med var meget vanskelig.

Det er nok især i krigstid samlingsregjeringene er nødvendige og under de fem store krigene, som England har vært implisert i i de siste 250 årene, har de utført glimrende arbeid. Store statsmenn har ledet dem, - John Churchill, de to Pitt'er, Lloyd George og Winston Churchill.

2) Situasjonen nå.

Mr. Churchills regjering fyllte fire år i mai. Den er grunnlagt på det Underhuset som opprinnelig ble valgt i 1935, og som nå består av om lag 360 konservative, 165 arbeiderparti-representanter, 45 liberale og 40 andre. Ministrene er ikke utnevnt i forhold til disse tallene, men det er allikevel en rettfærdig fordeling.

Krigskabinettet består av 3 konservative (Mr. Churchill, Mr. Eden og Mr. Lyttleton), tre arbeiderparti-representanter (Mr. Atlee, Mr. Bevin og Mr. Morrison), og to ikke-partimenn (Sir John Anderson og Lord Wolton)

Det kan vel forekomme personlige uenigheter om enkelte saker, men siden mai 1940 har krigskabinettet stått enig og samlet gjennom gode og dårlige tider. Utskifting av medlemmer er blitt nødvendig gjort av begivenhetenes gang og skylls altså ikke politisk uenighet. Krigskabinettet har ett mål: å vinne krigen og for å nå dette målet følger de sin selvfølgelige leder, Mr. Churchill i tykt og tynnt. Det er vokset fram et personlig vennskap, en personlig respekt mellom dem, og den fører langt ut over partipolitikken.

3) Fortsatt samarbeid etter krigen.

Churchill holdt en tale for om lag 1 år siden, - han anmodet innstendig om at samarbeidet mellom alle partiene måtte fortsette etter krigen. En måtte kunne bruke fornuften og finne fram til et tilfretsstillende grunnlag for samarbeid om en fire-års plan for sosial gjenoppbygging. Men han forutsatte alminnelig valg straks etter at krigen med Tyskland var slutt. Alle er jo enig i oppløsning av samlingsregjeringen og vil gi

velgerne høve til å bestemme framtiden, så snart det lar seg gjøre. Men det er vel ikke sikkert valget blir så helt fritt, - hvis den populære Mr. Churchill ber folket om å stemme på de og de kandidater fra det eller det parti, så kan det vel hende det går slik som han vil....

Erfaringene fra 1918-valgene viser at det er vanskelig å skape en sterk og effektiv regjering, som er seg det voldsomme ansvar bevisst.

En kan vanskelig tenke seg Mr. Churchill og Mr. Atlee samarbeide om gjenreisningsplanene samtidig som de slåss om den politiske makt. Det heter at ingenting er umulig i politikken, men det spørres om England kan få noen sterk regjering på et slikt grunnlag.

På en parti-kongress i 1940 var arbeiderpartiets folk enige om å gå inn i en samlingsregjering for å vinne krigen, men de forlangte garantier for at en ny partikonferanse skulle komme sammen like etter fredslutningen med Tyskland, - der skulle en da ta stilling til situasjonen og avgjøre om det var fornuftig og riktig å la våpenstilstanden mellom partiene være ved, eller ikke. Arbeiderpartiet er takket være "våpenstilstanden" blitt under-representert i parlamentet. Og det vil partiet rette på, når tiden er inne til det.

4) Praktiske mangler.

I 1940 var full nasjonal enighet en livsbetingelse for England, og en samlingsregjering var løsenet. Men en kan ikke si at det har vært en ubetinget suksess. - I over 200 år har engelske politikere vært vant til å handle i overensstemmelse med levende demokratiske prinsipper, - de har vært årvåkne og kritikken og opposisjonen har alltid vært livlig. Men i de siste fire årene har det vært smått stolt med årvåkenheten i Westminster. - Folket har fått en fornemmelse av at "byråkratiet" strekker sine lange armer inn over dagliglivet og spiller større rolle enn krigssituasjonen egentlig krever.

Parlamentet har ingen renhårig og offisiell opposisjon, og det er uheldig. - Under normale forhold med parti-regjeringer kommer kabinettet fram med regjeringsforslagene sine i Underhuset, der de blir grundig diskutert, og der alle kan komme med sine argumenter for eller imot. Men en samlingsregjering avgjør i grunnen sakene på forhånd, og parti-interessene i Underhuset får ikke stort å bety for utfallet av saken.

Offentligheten krever klar og grei beskjed om rekonstruksjonsplanene, men regjeringsbestemmelsene blir holdt tilbake i lengste laget. En parti-regjerings politikk blir kanskje mer polemisk, men resultatet blir hurtigere kjent og har store sjanser til å bli satt ut i livet.

5) Den bestemmende faktor.

Churchill-regjeringens evne til å utforme et praktisk politisk etterkrigs-program som offentligheten kommer til å godta, blir avgjørende for samlingsvarighet. - En rekke førsteklases Hvite-bøker om de sosiale etterkrigsplanene vil kanskje overbevise "the man in the street" om at samlingsregjering er bra også etter krigen. Men ellers kan det se mørkt ut for samlingsregjeringen.

Lord Wolton har virket som minister for gjenoppbyggingen i om lag 3 måneder, så det er for tidlig å bedømme hans evner til å klare bråene. Men ingen engelskmann trenger å fortvile over politikken framtid i landet. England har en egen evne til å finne en løsning, selv når det ser mest floket og komplisert ut. Det gjeller å utse dyktige valg-kandidater for neste valg, og det må den engelske borgeren hjelpe til med, for ingen regjering kan oppvege et dårlig parlament, men et godt parlament kan skape en god regjering.

RUSSLANDS INTERESSESFÅRE PÅ BALKAN.

Fra artikkel i "London Calling."

Balkan er et virvar av kompliserte problemer, som må løses etter krigen. Balkan har alltid vært "det urolige hjørne" i Europa

og det trengs nok sterke krefter til å holde uroen i sjakk. H.N. Brailsford viser at Russland kommer til å spille en betydelig rolle i Balkans framtidige politikk.

Den røde arme har hatt en strålende seiers-karriere, og nå banker den på Europas porter. Det er noe som ikke akkurat hender hver dag..

Gjennom et kvart århundre glemte mange mennesker at Russland virkelig er en stormakt, - i mange generasjoner betød Tsarens rike en hel del i europeisk politikk. Berlin har minner fra en russisk okkupasjon, og en husker nok den store generalen, Suvorov, som aldri tapte et slag, men som förtroppene sine like opp mot Alpene.

Vi forstår kanskje ikke riktig hvordan Russland mistet sin maktstilling. Det var ikke revolusjonens skyll. Forfallet begynte under de siste tsarene, - det var tsarismens sammenbrudd, som gjorde revolusjonen uundgåelig. Men denne krigen viser oss at Russland er sterkere og mektigere enn noengang før i historien. Maktstillingen vender i sannhet tilbake...

Når russiske soldater marsjerer inn i balkanske landsbyer, kjenner de seg hjemme med en gang. Bondekonene går omkring i samme slags nydelige broderte drakter som deres egne kvinner. I landsbykirken finner de maken til sine egne helgenbilder, og gudstjenesten foregår på deres eget kirkespråk: middelalderens gamle, slaviske språk.

Forøvrig er det ikke store språkvansker i et slavisk land. De forskjellige språkene er nærmere knyttet til hverandre enn f.eks. de germanske eller latinske språkene. Bare ekstra sløve og dovre russere nekter å forstå det en bulgarsk eller jugoslaviske bonde sier til dem. Dessuten har de aller fleste balkanerne litt kjennskap til russisk.

Et historisk faktum.

Forfatteren forteller om et besøk i en bulgarsk skole. Elevene var spesielt interessert i kjent og russisk litteratur. De leste Tolstoy med største letthet...

Russiske soldater har trampet over bulgarsk jord før, - de har forbundet og pleiet sine sårete i bøndenes hytter og begra vet sine døde i landsbyens kirkegård. De bulgarske bønder husker at det var Russland som fridde dem ut av den tyrkiske forvirringen i 1877. Det lever noen gamle, gamle patriarker, som kan fortelle om det... de er kanskje ikke så spesielt taknemlige, for taknemlighet er ingen bulgarsk dyd, men de kjenner og vet at det er slik. Og det er nok også derfor at kongen og hoffet ikke har turdet erklære Russland krig enda Hitler har øvet sterkt press på dem...

Om lag det samme kan sies om Jugoslavia. Nå var det slik der at flotte serbiske guerilla-tropper klarte befrielsen på egen hånd. Og kroater og slovenere er romersk-katolske. Men det finnes historiske minner om russisk hjelp, - språkene er så like at forståelsen kommer fort. - De har samme folkedansersamme folklore.

Idag har marsjall Titos strålende guerilla-bevægelse bragt russerne og jugoslaverne i intim kontakt med hverandre. Tito er kommunist. Det man vet om krig og politikk har han lært av russerne. Russland står for ham og hans tropper som en alliert, men som noe mer, som et idealt Russland er kilden til inspirasjon og innsats.

Denne sympatien minner om den sympati som hele Europas unge våkne generasjon kjente for franskmennene i tiden etter den franske revolusjonen. Russland er mye mer enn en stormakt. Russland er en ide. Og det har i grunnen alltid Russland vært. I gamle dager våket det over den ortodokse kristendom og sto som den kristne verdens beskytter mot tyskerne. Dermed ble Grekenland knyttet til stormakten, selvom de to ikke hørte til samme rase eller hadde samme språkoprinnelse.

Tsaren brød seg vel ikke stort om folket, om massen i de forskjellige landene. Det var konge, fyrsten som betød noe. Og ve den Balkan-konge, som ikke ville adlyde tsaren. Han måtte pent forsvinne. Alexander av Bulgaria ble kidnappet, og Alexander av Serbia ble myrdet. Den gangen var dette Balkans forbannelse. En konges makt var helt avhengig enten av tsar-

en eller av den østerrikske keiseren. I våre dager har Nazi-Tyskland spilt liknende spill og det med stort hell. Tysklands tilhengere er eiten rike kjøpmenn eller profesjonelle soldater. De gikk lydig inn for fascismen og fikk sin profitt. I disse to bondelandene, Bulgaria og Jugoslavia, var det ikke noe aristokrati. Men kjøpmennene og bankierene og officerene klatret oppover og holdt på å bli noe i likhet med en overklasse....

Idag henvender Russland seg til folket, til massen. Det er de demokratiske klassene og den yngre generasjonen som går inn for Russland. Panslavismen får vinn i seilene, og den er et like populært politisk våpen idag som under tsarismen. Den hjelper til å knytte tsjekere og russere sammen. Det er rart at panslavismen ikke virker slik i forholdet mellom Polen og Russland. Kanskje beror det på at Polen er strengt katolsk, eller kanskje er samfunns-strukturen så vesensforskjellig i de to landene. Polen har jo framleis et typisk feudalsystem...

Så kommer vi til rumenerne og ungarerne, - ingen av dem er imidlertid slaver. Ungarerne, som er katolikker med en sterk protestantisk minoritet, er orientert vestover. Rumenerne kan ikke riktig tilgi Russland den belønningen de fikk i 1877, da de kjempet og kjempet ved tsarens side og han til takk tok fra dem Besarabia.

Korrupsjon i det politiske liv.

Men det som egentlig gjorde at rumenerne hadde en fiendtlig innstilling til Russland var redselen for revolusjonen. Nå har Molotov forsikret at Romanias sosiale struktur skal få bli hva den er... Men Romania trenger en sosial omveltning. Bøndene lever i stor fattigdom. Det politiske livet er gjennomkorrumpert. Og der det ikke er korrumpert, er det voldsomt og brutalt. Nå er det selvsagt best om omveltningen kom fra rumenerne selv og ikke fra russerne. Og det eksisterer en Fri Rumensk Komitee. Forhåpentlig er den sterk nok til å bygge et sunt samfunn på det vraket som Antonescu og fascistene har etterlatt.

Om lag det samme kan en si om Ungarn. Horthy har holdt på det feudale systemet. Og hvis ikke det kommer en sosial orden i Ungarn, er det langt fram til freden på Balkan. Ungarn blir ingen god nabo for tsjekker, serber og rumener, før den sjarmerende, men egoistiske adelen er vel avvegen fra ledelsen.

Moskva har lært at det er nødvendig med moderasjon og forsiktighet under behandlingen av andre stater og folk. Men sikkert er det at også Ungarn vil falle inn under Moskvas interesse- og innflytelses-sfære på Balkan.

FLYGENDE FESTNINGER TILBAKE FRA BERLIN.

Fra artikkel i "London Calling" av Stanley Maxted.

De unge amerikanske flygerne er vel fremfor noen andre tidens helter, - men de er igrunnen akkurat som andre unge menn: de holder leven og erter hverandre i all vennskapelighet, - de svermer for søte, unge piker, de går på kino, røker sigaretter og interesserer seg for fotballkamper... De går litt redde, litt skremte til sitt fryktelige arbeid. Men det er nettopp det som er pointet: de gjør sin plikt til tross for den redselen og den angsten, og det er det som heter mot.

Utgangspunktet for denne beretningen er en større basis for amerikanske bombefly "et sted i England".

Stanley Maxted reiste ut til denne fly-plassen for å hilse på de unge flygerne, som hadde utført alle tiders bomberaid mot Berlin og det i fullt dagslys...

Både lederen og mekanikerne, ja hele mannskapet på flyplassen, gikk omkring i stor spenning og nervøsitet. De ventet ... og de har ingenting annet å gjøre enn å vente fra det øyeblikket de har lagt siste hånd på den fantastiske flygende festningen til deres lydhøre ører oppganger den kjente, kjære summingen i luften: de kommer tilbake... Men hvor mange? Bakke-mannskapet har det vondt, før de har kjempe-flyene på bakken igjen.

Tålrig den morgenen var guttene blitt vekket. De skulle utføre den vanskeligste jobb av verden, og da fikk vite målet for raiden, var det nok en og annen som fikk klump i halsen, - noen bet seg i leben, et par ble lik-bleke. De kikket ut av vinduet og skiftet ben. Dødens alvor sto å lese i hver manns ansikt. Det var unge gutter, som gang på gang gikk til manns fryktelige verk, - som gang på gang så døden like i øynene.

Flyene startet, - et etter et i grålysningen, og plutselig fyllte motorduren fra en hel sverm flygende festninger luften. På alle flyplasser hendte det samme. Det ble lys dag, og luftarmadaene fløy inn over Tyskland for å "banke fornuft inn i nazismens nerve-centrum."

Men nå var det s en ettermiddag, og vi ventet dem hjem igjen.

Og der kom de! Det snedde med flygende festninger. Og snart var det meget livlig på alle flyplasser omkring i England. Flygerne klatret ut, - det var trøtte menn. Men de var opprømte og betatt av opplevelsen og. Tyskland hadde hilst på dem med all sin kraft og styrke, men de hadde redet seg ut av helvædet. Flyene var hardt såret, store flenger og risp, dype hull, avbrente maskindeler. Hver tok sitt tunge utstyr og gikk for å melde seg i forhørsrommet. Der inne gikk det stillferdig for seg. Hvert mannskap avla forklaring om raiden. Men utenfor var det uro og leven og høgrøstet snakk.

Stanley Maxted fikk tak i en lang, smilende kanoner av toppklasse, Kenny Roberts fra Virginia. Han fortalte at fem tyske fly peilet ham inn og raste mot ham. Den ene kanonen hans ville ikke virke, - de fire M.E.109-erne kom han seg unna, men den femte fikk en salve, som ble hans hne... Slike små-historier kunne alle flygerne fortelle. Det hadde vært en dag! Himlen full av kampfly hele vegen fram til målet, - eksplosjoner og brennende maskiner, sammenstøt i luften, knall og fall og forferdelse over all beskrivelse.

Maxted gikk bort til en hög, lys kar, som sto lenet opp mot veggen med hevene i bukselømmene og sammenpresset munn. Han så håpløst trøtt ut, og han sa ikke stort. Det var hans ilddåp, - hans første raid. Han var pilot og hadde hatt nok med å holde flyet på plass i formasjonen, så han visste ikke mye om selve kampen, men det hele var vel ikke verre enn han hadde tenkt seg det, og han kunne nok ta en tårn igjen...

Om litt satt alle flygerne og drakk rykende varm kaffe og spiste sandwiches, og så småningom forsvant de inn til et varmt og deilig bad og - sengen.

Lederen for flyplassen skinte som en sol, da han kunne fortelle at alle hans fly var vendt tilbake til basen. Ja, denne gangen gikk det godt for hans gutter, men neste gang? ... Alt i alt hadde raiden kostet et 67 fly.

KIRKENS OPGAVER IDAG.

"The Union" ved Oxford Universitet er en studenteklubb, som er berømt for sine ukentlige diskusjoner. En eller flere av talerne pleier være velkjente personligheter. Erkebiskopen av Canterbury har nettopp vært der og talt om troen på Gud. Det er i det lange løp bare den troen som gjør verden trygg og fri. Erkebiskopen talte med dypt følelse og meget innerlig. - Diskusjonen gjalt spørsmålet om religiøs tro og borgerlig frihet står og faller sammen. Og resultatet av voteringen til slutt ble 241 for og 76 imot.

Erkebiskopens sosiale interesser er velkjente, og følgende tale har han nylig holdt i radio:

Har kirken en spesiell oppgave idag?

Først og fremst skal den idag som til alle tider forsøke å gjøre alle folk til kristne mennesker med kristne idealer. Kirken må forkynne evangeliet og samle menigheten til gudstjeneste. Hvis ikke kirken varretar denne oppgaven, er den ingen virkelig kirke.

Men bortsett fra dette? Vi har de naturlige og selvfølgelige pliktene. Vi skal lære av kirken å være gode, ærlige, rene, sannferdige. Og det

er mange av oss som trenger små påminnelser om disse dydene... Men det karakteristiske ved vår tid er at alle er bevisste om kommende forandringer i vår livsform, og de fleste ønsker en forandring.

Kirken har noe meget bestemt å si i denne situasjonen. Det er ikke et politisk program, men det inneholder det ethvert godt politisk program bør stille mot. En sann kristendom utvikler menneskene til å kunne høre sammen i samfunn og vennskap. Det må vi huske på. Det er viktigere enn å samle seg rikdom. Ingen kristen har lov til å gjøre rikdommen til livsmål. Blir han rik, får han prøve å bruke rikdommen til beste for det samfunnet han lever i. Kristus sa aldri at rikdommen var ond i seg selv. Men han sa ofte at rikdom er en kilde til fare, og at rike mennesker har et vanskelig valg. Det er like sant enten det gjelder en mann, en klasse eller et folk.

Så det er ikke nok å si at et økonomisk system er godt og klarer å prestere en maksimums-produksjon. Spørsmålet er om systemet oppmuntrer og inspirerer til at hvert eneste menneske blir behandlet som menneske med en guddommelig verdi i seg selv, - og om systemet fremmer godt personlig slektskap mellom alle og mellom staten og andre stater.

Når vi skal omordne samfunnet etter krigen, må kirken forlange at 1) hvert barn kan bli født i et hus, som er verdig å kalles et hjem for en familie, 2) at hvert barn kan få den ernæring, som er nødvendig for full fysisk utvikling, 3) at hvert barn og hver voksen kan få den oppdragelsen og undervisning, som er nødvendig for full åndelig og moralsk utvikling, 4) at alle borgere kan få være med i ansvaret for samfunnslivet, og 5) at alle som arbeider i industrien kan få delta i diskusjonene om de reglene og lovene, de må bøye seg under. - Det vil ta tid å gjennomføre alt dette, men vi må arbeide i denne retningen, hvis vi vil at vår standard for sosiale framskritt skal være kristen.

AMERIKAS FORHOLD TIL RUSSLAND OG ENGLAND.

PRESIDENTVALGET.

Fra "The Round Table".

Selvom Amerika har streiker, politiske stridigheter, misforståelse med rasjoneringsystemet og andre vansker, så står den amerikanske hjemmefronten idag både sterk og mektig. Hele nasjonen går for full kraft inn for den oppgaven, som ligger foran dem. Krigen i Stillehavet og den fantastiske amerikanske krigsproduksjonen berger for det.

Russland og Amerika.

Idag kan De forente land regne fullt ut med Amerika, men det er ikke godt å vite hvordan det blir i framtiden. Statsmennene har besluttet å må målet: fiendens fullstendige overgivelse. Amerikas kritikk mot de allierte er blitt midlere etterhvert, især når det gjelder Russland. Russernes territoriale krav ble voldsomt kritisert til en begynnelse, men nå toleres de. Videre kunne en ha ventet seg at den romersk-katolske kirken i Amerika ville ha startet en veldig anti-kommunistisk propaganda, men det er ikke skjedd. Det er en tilbakeholden og forståelsesfull tone i pressen også. Aktede amerikanske borgeres uttalelser om Russland idag ville for bare to-tre år siden blitt betraktet som farlig bolsjevikisk propaganda. Denne utviklingen er kanskje innledningen til et intimt samarbeid mellom de to kjempestatene etter krigen. I ansvarlige amerikanske kretser anerkjenner en fullt ut utenriksminister Hulls Moskva-ferd og president Roosevelts Teheran-reise.

Fra mars 1941 til oktober 1943 utgjorde låne- og leieforsyningene til Russland over 3.5 milliarder dollars, eller om lag 1/4 av den totale låne- og leieeksport, og det gir et godt bilde av forholdet mellom de to land.

England og Amerika.

Amerikanerne kjenner dyp beundring for engelskmennenes beredthet i de første krigsår. Idag knytter amerikanske soldater vennskapsbånd med englenderne, og sterke forbindelser på andre måter. Men det er nok et godt stykke igjen til full enighet om etterkrigsspør-

målene. - Framtidens sjø- og luftruter blir et kinkig spørsmål. - Invasjonen vil antagelig kreve flere amerikanske enn engelske soldater, - det skaper misforståelser og misnøye. Det kan bli tale om kommersiell konkurranse i Syd-Amerika og Det fjerne østen.

Amerikanerne beskyller England for å tenke for mye på seg selv uten å ta hensyn til de andre alliertes interesser. Hong-Kong og Singapore blir vanskelige saker, om ikke engelskmennene viser at det fremdeles fortjener lederstillingen i Orienten.

Men det avgjørende for forholdet mellom England og Amerika er utvilsomt krigsforløpet. Og samarbeidet mellom ledende amerikanske og engelske politikere og militære sjefer er bemerkelsesverdig godt. Roosevelt og Churchill er personlige venner.

USIKKERHETEN.

Mange amerikanere re redder for at de forente nasjoner ikke står sterkt nok rustet til å møte framtiden. Erfaringene fra Nord-Afrika og Italia er jo ikke særlig oppløftende, og den politiske forvirringen som rår i Jugoslavia, Groenland og Frankrik åpner usikre perspektiver. Det er heller ingenting som tyder på at Washington har framtidens politikk så klart for seg, ialfall ikke når det gjelder Tyskland.

PRESIDENTVALGET.

Amerika har en streng og urokkelig konstitusjon og må holde presidentvalg hvert fjerde år selv i krigstid. Også når det gjelder presidentvalget, blir krigsforløpet avgjørende. Går det ~~XX~~ smått med Tyskland, så blir den amerikanske hjemmefronten utålmodig, og så går valget i Roosevelts difavor. Men det kan også hende at et alvorlig tilbakeslag i krigen vil styrke hans stikling, fordi en da ikke våger å risikere forandringer i ledelsen. Hvis Tyskland er slått til høsten, vil amerikanerne enten i taknemlighet og glede gjenvelge Roosevelt, eller også tar de sjansen på en ny president.

I 1943 var Roosevelt meget upopulær, selv kongressen tok stilling mot ham. Blandt hans kraftigste motstandere var mange sydstat-demokrater. I år må disse ta standpunkt for eller imot ham for alvor. En mener at det bare er de mest yterliggående som velger det siste alternativet. En annen kandidat fra demokratene fører uvegerlig til direkte nederlag for hele partiet.

Republikanerne på sin side kan ikke riktig bestemme seg for kandidat. Skal de ta Wendell Wilkie, New-York-guvernøren Thomas E. Dewey, Ohio-guvernøren John W. Bricker eller general Douglas Mac Arthur?

Det må være vanskelig for amerikanerne å konsentrere seg om en indrepolitisk kamp nå når de står midt oppi verdenshistoriske begivenheter, som legger beslag på alle deres krefter. Valget skal imidlertid begrenses til indre-politiske spørsmål. Selve krigføringen holdes utenfor valgpropagandaen. - Valget vil rense luften, og en får gå ut fra de konkurrerende kandidater først og fremst har landets ve og vel for øyet, og kan tenke seg å gå inn på samarbeidets linje.

STREIK OG INFLASJONSPRYKT.

Streikene er alvorlige nok, men inflasjonstruslen er mye alvorligere. Risene truer ustanselig med å overstige de grensene som regjeringen har satt. Leveomkostningene er steget med 30 % siden 1939. Landbruksprisene vil antagelig stige ytterligere. Det vil føre til krav om høyere lønninger, og dermed har en det gående. Sammenbruddet er ikke kommet enda, - en har holdt inflasjonsspøkkelsen borte, men varekvaliteten er f. eks. forringet ganske betraktelig, så en i virkeligheten kan regne med en prisstigning på 50 %. Kongressen nekter å forhøye skattene... Fattige folk er ikke fattige lenger, - de har råd til å kjøpe en masse saker, de ikke kunne tenke på før: skinn, juveler og annen luksus. Det sløses enormt med penger.

Streikene følger direkte på leveomkostningenes stigning og inflasjonsfaren. "Den lille stålfarmelen", som bestemte at lønningene ikke skulle overstige 15 % i forhold til lønningsnivået 1. jan. 1941, er blitt brutt flere ganger, særlig på grunn av John L. Lewis' kullstreik, som var alvorlig og resulterte i omfattende branselsvansker langs Atlanterhavskysten. Men bortsett fra kullstreikene er det ingen av disse arbeid-errolighetene som har ført til alvorlige nasjonale konsekvenser. Truslen om jern- og stålstreik er der, men foreløpig har ikke arbeidet i stål, in-

dustrien vært nedlagt mer enn ialt noen få timer.

ANGREP PÅ "TIRPITZ"

60 sekunder fra første til siste bombe, og

"Tirpitz" ble krøpling for annen gang.

Fra "London Calling" av Commander Anthony Kimmins, R.N.

Ifjor i september ble "Tirpitz" invalid for adskillige måneder. Det var miniatyre-undervannsbåtene, som hadde åren av det. - Og like etterpå satte den arkktiske vinteren inn med all sin bitre styrke: snøstorm, mørketid, uvær og kulde. - Vinteren lammet krigsoperasjonene i de nordlige farvann. Men kong Vinter var en god bundsforvant for tyskerne. De kunne tryggt seile de herjete skipene sine inn i Norges smule fjorder, der reparasjonene fant sted. - Så var spørsmålet: hva slags reparasjoner hadde de greid å utføre? Ble "Tirpitz" fullt kampdyktig igjen? og en trussel for de store og viktige konvoeyene til Russland? Hvorom allting var: "Tirpitz" måtte til pers engang til...

Miniatyre-undervannsbåtene hadde nok klart jobben første gang, det skjedde ved hjelp av frekthet og uforskammethet, og fordi angrepet kom så plutselig på fienden. Men hvem skulle påta seg oppgaven nå?

Tunge bombe-fly var ikke hensiktsmessige, - det er kolossale avstander fra hjemmefeltet til det nordligste punktet i Europa, Nordkapp. Nei, det måtte vel heller bli dypvannsbomber med kamp-fly-eskorte fra hangarskip. Og det ble besluttet.

Det var innerlig kaldt... Snøstormen raste over dekket på hangarskipet. Ingen av oss sov natten før angrepet! - Vi var i faresonen. Vi hadde kurs like mot fientlig farvann. Speidere og kanonmannskap var på post hele besetningen i høgste beredskap. Nede i de svære hangarene hersket febrilsk virksomhet. På den ene siden sto en lang rekke med Barracudas, - de nye torpedo-bombeflyene, som skulle prøves for første gang. Med vingene foldet over ryggen minnet de om kjempe-biller. På den andre siden sto de amerikanske korsarene med vingene foldet vertikalt, - de liknet mer på sommerfugler. Mekanikerne strevet i sin ansikts sved for å få alt i tipp-topp stann, - store gule bomber ble lastet på og ladu. Og hver bombe har krittstemplett...

Kjempeskipet avanserte i all stillhet inn mot den fiendtlige kysten. Like før daggry ble piloter og mannskap forøvrig purret og etter en god, varm frokost dro de inn i hangaren til sine kjære fly. På vegen kikket de litt på været og snuste til natten: helt ideelle værforhold! Det var et utrolig hell på denne årstiden...

Det første svake dagslyset sivet inn i mørket, og i det avtalte sekundet løyd ordren: start! Maskinene brølte, men motorene fusket både en og to og flere ganger i kulden. Endelig bar det avsted. Den ene fulgte hakk i hale på den andre, - luften var tykk av Baracudas, Seafires, Wildcats og Hellcats... Kursen ble satt mot øst, mot Norge..

Det var et flott panorama, som møtte dem: mektige fjell raket over kystlinjen. Solen spillet over snøen og kastet mørke skygger ned i dype daler. Fjord ved fjord blinket stille og blå langt, langt nede. Det var så betagende at en nesten glemt hva ferden gjalt.

To-tre fiendtlige skip tok ikke særlig notis av flyene. Alt ånd et av ro og fred. Men underrettingsvesenet der nede var nok i skjønneste orden og arbeidet febrilsk for å få liv i sovende tyskere, som gned seg i øynene og forbannet briterne.

Det lå et par tilfeldige destroyere i fjorden, men de ble spart til fordel for den store pris: "Tirpitz". Flyene fløy så tett at vingene nesten rørte hverandre, og pilotene smilte og vinket til nabo-pilotene. Et flak-skip åpnet ild, men åten synderlig virkning. Og så --- lå et av verdens største krigsskip under dem, "Tirpitz" i all sin velde.

Nå begynte tingene virkelig å hende. Flyene simpelthen datt ned fra skyene og raste mot offeret, - 6000 fot, 5000, 4000. Det gikk så fort at alle løse ting i flyet for opp i cockpit-taket. De første tre bombene kvinte i luften og eksploderte på broen, skipets nerve-centrum. Og så fulgte eksplosjonene slag i slag, - det mektige skroget skalv i sammenføyningene, akterstavnen vippt opp og ned, fjorden var opprørt og bølgene voldsomme.

Hele angrepet var så fullkomment forberedt og ble så minuttøst utført at det ikke tok mer enn 60 sekunder, et eneste minutt, fra den første til den siste bomben. Seks måneders reparasjonsarbeid gikk nedenom og hjem på 60 sekunder. "Tirpitz" lå i røyk og damp, da neste omgang fly kom. Men i det mest beleilige øyeblikket lettet røyken, og med et hyl stupte

flygerne og gjorde like stor skade som den første angrepsbølgen. Det smalt og det brant, og røyksøylen steg mot himlen. Da den siste piloten dukket, var det helt slutt med anti-luftskytset. "Tirpitz" var blitt krøpling for annen gang...

ET ULYKKELEG GRIKENLAND.

Kong Georg gjør M. George Papandreou til førsteminister.

Grikenland er et av de ulykkeligste landene i det okkuperte Europa. Okkupasjonen har utarmet landet fullstendig. Hele samfunnsmaskineriet er gått i stykker. Landet trues av inflasjon. I 1939 var det 9454 millioner drakmer i omlop. I 1943 var seddelmengden øket til 1 276 000 millioner drakmer. Svartebørsen spiller en dominerende rolle, og maksimalprisene har ingen betydning. Ifjor sommer var maksimal-prisen på 1 kg. sort brød 275 drakmer mot 7 drakmer før krigen. Men Røde-Kors-brød kom opp i en pris av 4000 dr. pr. kg. - 1 liter olivenolje selges for 12 000 drakmer mot 35 dr. før krigen. Gasjer og lønninger er i vår blitt øket med 50 % over det normale, og en fagarbeider i Athen tjener fra 1800 til 2880 dr. pr. dag. Men den dag-lønner strekker ikke engang til et svartebørs-brød. Industriarbeiderne får mat i selve fabrikkene. Detaljhandlernes organisasjon i Athen har gjort et samlet forsøk på å redusere prisene, og regjeringen har erklært at alle priser skulle ned på september-nivået i 1943. En har også gjort forsøk på å redusere seddel-omløpet. Visse banker er blitt truet til å gi 50 % av alle sine sikkerheter og garantier som lån til finansdepartementet. - 20 % var allerede levert ved slutten av 1942. Men det finnes hverken mat eller varer nok til å redde Grikenland fra en tragisk hungersnød, hvor meget enn prisene utjevnes. Antallet husdyr er f. eks. blitt redusert med 70%, og jordbruksproduksjonen er ikke mer enn 60 % av forkrigsproduksjonen. Tyskerne prøver antagelig å presse magnesium-mangan- og kromresursene til det ytterste. Om landet skal fortsette å være okkupert, må tobakksindustrien, matvarefabrikkene og reparasjonsverkstedene for jernbaner og skip opprettholdes, og det er altså tvingende nødvendig med stabilitet i matvare, - og materialforsyningene.

Tyskerne har funnet på noe for å vedlikeholde disse yrkene. De har opprettet et selskap "Det Tysk-Greske Vare-Clearing Selskap." Det blir kaldt "Degriges" i Tyskland, og det har hovedsted i Berlin. Filialer finnes i Athon, Saloniki, Volos og Patras. Hensikten er å utlikne prisene på den tyske importen og den greske eksporten. I 1941 ble den offisielle børskurs mellom Tyskland og Grikenland satt til 1.67 RM. for 100 dr. Altså: greske importører betalte nominelt latterlig lite for den tyske importen, mens greske eksportører fikk fantastisk høge priser for sin eksport. Men nesten ingen forretninger er blitt gjort på disse betingelser. Under den første okkupasjonstiden ble alle varer rekvirert av okkupasjonsmakten, - utjevningsproblemet oppsto da Tyskland ble tvunget til å levere fabrikkvarer til Grikenland for å opprettholde det økonomiske grunnlaget for hele okkupasjonen.

Røde Kors har forsøkt å avhjelpe den verste nøden, men folket lever i armød og økonomisk oppløsning.

Kong Georg av Grikenland flyktet sammen med den greske regjeringen og lever nå i eksil i Egypt. "Times" for 1/5 forteller at kong Georg har utnevnt ny regjeringssjef for eksil-regjeringen, - det er M. George Papandreou. Han kommer direkte fra Athen, så han kan fortelle kongen om de fortvilte forholdene i landet, - M. Papandreou har vært leder for et lite sosialistisk parti, - han er en erfaren politiker, og han er respektert av det greske folket. Under Metaxa-regimet ble han utvist av landet, men så fikk han lov til å vende tilbake, da italienerne angrep Grikenland i 1940. Det politiske programmet han går inn for er samling av de forskjellige greske politiske partier til en sterk front. Han håper at den greske eksil-regjering kan få medlemmer fra alle politiske retninger og likeså fra den nasjonale frigjørings-organisasjonen. Han har anmodet guerilla-organisasjonene om samarbeid under dannelsen av en ny regjering. Han lover liv og personlig sikkerhet og politisk frihet til hver gresk borger, når tyskerne er vel av vegen, og Grikenlands framtid skal avgjøres. Den nye regjeringssjefen skal også ta opp gjenreisingsarbeidet etter krigen. Han planlegger en sunn økonomisk orden i landet, og det betyr mye både for Grikenland og for de allierte nasjoner. Det er livsviktig for det greske folket, selvom det mer er et administrasjonsproblem enn et politisk anliggende.

M. Papandreou setter sin lit og sitt håp til denne greske samlingen og til de alliertes sympati og vilje til å hjelpe.

T I T O .

"Vi begynte i Belgrad - vi skal slutte i Belgrad."

Fra "Daily Herald"

Vi hører og leser så ofte om Tito, den fabelaktige partisan-lederen i Jugoslavia, mannen som trosser tyskerne og aldri gir seg. Den jugoslaviske ungdommen flokkes om hans fane for å befri landet sitt. Det kan ha sin interesse å lære denne mannen litt bedre å kjenne, og nedenfor forteller vi litt om ham etter en artikkel i "Daily Herald"

Tito er født i 1890 i en fattig bondehytte i den vesle landsbyen Zagorje, som ligger i den kroatisk-provinsen nord for Zagreb. - Moren var slovensk og faren kroater, så Tito er en ekte slaver.

Han hadde vandrelyst i blodet og dro tidlig hjemmefra for å se seg om etter arbeid i de store byene. Han streifet om i landet. I 1914 var han 24 år gammel, og da meldte han seg også godt til tjeneste i den østerriks-ungarske hæren. - I 1916 ble han krigsfange hos russerne, - han sluttet seg til bolsjevikene i 1917 og sloss i den russiske revolusjonen. Endelig satte han kursen hjemover, og da han kom til Jugoslavia igjen i 1924, ble han en ledende skikkelse i fagforeningsbevegelsen. Han fikk ikke være i fred, - en vakker dag i 1929 ble han arrestert av general Peter Zhivovich, som forresten er emigrant sammen med kong Peter idag... I fengselet hadde han det sannelig ikke altfor morsomt, det ble tortur og elendighet i fire lange år. Da han ble fri, dro han utenlands igjen, og under den spanske borgerkrigen var han med og organiserte en internasjonal brigade på de rødes side. Han reiste hjem i all hemmelighet, for kongen hadde forbudt det kommunistiske partiet, og Tito hadde jo vært sjelen i det hele, fryktet og hatet av de konservative, beundret og avholdt av kommunistene. Men Tito arbeidet like fullt, og da tyskerne rullet inn i Belgrad i april 1941 hadde han sin organisasjon ferdig i Serbia. Det var bare å slå til, og han har slått til om og om igjen...

Tito er marsjall av Jugoslavia, han er øverstkommanderende for den nasjonale frihets-hæren og partisans tyrkene, og endelig er han president for den nasjonale befrielses-komitee, som i virkeligheten er den nye regjeringen i Jugoslavia.

Men alle disse titlene er ikke gått Tito til hodet. Han er det han alltid har vært: en enkel, rolig mann. Uniformen er like enkel uten utmerkelsestegn, uten stjerner og striper.

Han flytter hovedkvarteret ettersom kampens gang fordrer det. Tito er nesten alltid på farten. Før måtte han bruke apostlenes hester, men idag står biler og hester til disposisjon for ham. Han foretrekker hesteryggen... Han elsker hesten sin, den edle hoppen "Mitsa"... Og så rir han avsted med troppene sine, alltid med full oppakning, alltid kampberedt. Men han får tid til litt annet enn å være i felten også. Han er glad i å gå lange ensomme turer. Han diskuterer endeløst med de forskjellige serbiske, kroatisk, slovenske og muhammedanske politikere han har med seg.

Dagen begynner med at han leser de pesjer og kurer-post, mens han konfererer med stabssjefen, general Arsa Yovanovich, - han er ivrig radiolytter, fremfor alt lytter han på Radio Moskva og London. Han følger ivrig med i verdenspressen så han til enhver tid vet hva som skrives om Jugoslavia. Tito er litt av en språkbegavelse. Han behersker perfekt tysk, russisk, tsjekkisk, kirgisisk (et mongolsk språk fra Central-Asia) og litt fransk. Han kan lese og forstå engelsk. Russisk er vel favoritt-språket, - hans yndlingsbok er Tolstoys "Frig og fred", - den boken leser hele partisan-hæren med forkjærlighet.

Tito har fått tid til å gifte seg, - først med en russerinne, hun er død for lenge siden og nå med en hydelig og meget begavet slovennerinne. Han har en sønn, som går i fæns fotspor. 16 år gammel gikk han frivillig inn i den russiske hæren, mistet høyre arm under kamp og fikk ærestitelen "Sovjetunionens helt."

Og sønnen sier med faren: "Vi begynte i Belgrad, og vi skal slutte i Belgrad."

FASCISMEN I LATIN - AMERIKA.

Av Ann Kelly i "Labour Monthly".

Den fascistiske bacillen florerer stadig vekke i Latin-Amerika, - det har de siste tiders begivenheter i Argentina og Bolivia vist. Det er fare på ferde, men heldigvis ser det ut til at anti-fascismen og den pro-allierte sympatien får overtaket i de fleste statene etterhvert.

Tyskland og Japan har vært kloke nok til å passe vel på det som er skjedd i Latin-Amerika i de siste forgagne ti-år. Før-krigsøkonomien i de fleste av de 24 statene på det veldige kontinentet hadde et meget snevert omfang og industrien var i sin vorden.

Tenk bare på det argentinske jordbruket! Men viktigere enn jordbruks-produktene er idag de strategiske mineralene, oljen, gummi, de hög-kvalifiserte kvarts-krySTALLene, kobberet, tinnen, diamanter, magnesium, mica. Alt dette finnes i rikelige mengder, og her har vi bare regnet opp noen av alle de viktige mineralene, som ligger gjemt i Latin-Amerika. I Brazil er det f.eks. et stort fjell, som inneholder 12-15 billioner tonn jernmalm. Det er ikke å undres over at Hitler har sagt: "I Syd-Amerika finner vi alt det vi kan ønske oss."

Vi kan se litt på førkrigs-tidens Brazil, som i grunn er et typisk latin-amerikansk land. Det dekker et areal større enn U.S.A. og har bare 43 millioner innbyggere. Landet var verdens største kaffe-producent, og dermed drev brazilianerne på med kaffedyrking og kaffeeksport og tenkte ikke på stort annet enn kaffe. De simpelthen glemt de rike mineralene og all gummi. 30-årenes økonomiske krise herjet landets næringsliv, og det ble et lett bytte for tyske handelstilbud. Brazilianerne inngikk handelsavtaler en masse med tyskerne, så importen fra Tyskland øket fra 8.9 pct. av total-importen i 1932 til 23.5 pct. i 1936, og den øket i årene like fram til krigen.

Akse-maktene utbyttet Brazil. Arbeiderne hadde elendige økonomiske kår. Og slik var forholdene over hele Latin-Amerika. I forhold til U.S.A. var kjøpekraften i Syd-Amerikas rikeste stat, Argentina, som 32 til 100, - i de fattigste statene var den som 5 til 100.

I begynnelsen av krigen stod Latin-Amerika så å si overfor et kupp-forsøk fra akse-maktene side. Hugo Fernandez Artucio, professor i filosofi i Uruguay, så den truende faren og skrev en bok om "The Nazi Octopus in Latin America". - Forfatteren var sosialist og ble arrestert i april 1936. Årsaken var en tale han holdt, - han pekte på faren fra Tyskland. - President Cardenas i Mexico sammenkalte en internasjonal kongress mot krigen i 1938, og her fikk den løslatte professor Artucio høve til å advare Latin-Amerika mot de totalitære maktene, som etter hans mening sendte sin avantgarde inn i den nye verden. - Noe senere talte han i kringkastingen til "the man in the street", og emnet var akse-spionasje. I mars 1940 kom han med et virkelig angrepsskrift på nazistpartiet i Latin Amerika. Han stilte det til en uruguayansk forsvarsministeren. Skriftet ble referert i Buenos Ayres presse og senere kringkastet i BBC.

I mai 1940 ble en komitee til undersøkelse av akse-aktiviteten i Uruguay utpekt. Denne komiteen oppdaget den beryktete "Fuhrmann-sammensvergelsen", som arbeidet for å kunne gjøre Uruguay til den første selvstendige tysk-amerikanske staten, hovedhjørnesteinen i "Antarktisk Tyskland" (Det er elven La Plata og sonen omkring den som dominerer Uruguay og som letter forbindelsene mellom dette land og Brazil, Bolivia, Paraguay og Argentina.) - Uruguay gikk imidlertid til aksjon og protesterte og arresterte en heldel nazis-agenter, og landet ble satt under foreløpig krigsrett.

Kort tid etterpå oppdaget Bolivia en liknende nazi-bevegelse, og den tyske ministeren Wendler ble utviat. Folkeopinionen krevet at det skulle nedsettes undersøkelseskomiteer i Chile, Mexico, Argentina og på Kuba.

Og det viste seg at det var tusenvis av tyske agenter og spioner over hele Latin-Amerika. Ernest Bohle var primus motor for spionasjevirksomheten, som ble ledet fra Berlin. Virksomheten fallt sammen med de tyske ambassadens arbeid, de tyske handelsmennenes foretak, de tyske fascistpartiene og falangen, som stod i nær kontakt med högrepartiene og den rent nasjonalistiske fraksjonen.